

К.Б. Уалиева, А.Б. Даниярова, Л.Ж. Алекешева
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина университеті

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗҰУ СТУДЕНТТЕРІНІҢ ҚАНТ ДИАБЕТІ АУРУЫ ТУРАЛЫ ХАБАРЛЫЛЫҒЫ

XXI ғасырдың өзекті медициналық-әлеуметтік проблемасы бар-2 типті қант диабетімен аурушандық. Қант диабеті бар емделушілерге елеулі көңіл бөлінеді, алайда осы ауру бойынша сау халықтың хабардар болу деңгейі аз зерттелген болып қала береді. Біз адамдардың қант диабеті мәселелері бойынша хабардар болуын бағалауға тырыстық. Дені сау адамдардың бақылау Тобы қант диабетінің даму қауіпінің негізгі факторлары, қант диабетін диагностикалау әдістері және т. б. бойынша ақпараттандырылғаны, сондай-ақ қант диабетімен сырқаттану қаупі бойынша сақтанғаны анықталды.

Түйінді сөздер: қант диабеті, қауіп, ақпараттану

Өзектілігі

Қант диабеті - XXI ғасырдың ең ірі жұқпалы емес індеті. Ауру жыл сайын өсіп келе жатқан әлемдік проблема болып табылады. Қазір әлемде қант диабетімен 426 млн. адам ауырады. 2040 жылға қарай 642 млн. адамға дейін өсу болжануда. Көптеген адамдар тіпті бұл патология бар деп күдіктенбейді, сондықтан көмекке өте кеш [1,2]. Қант диабеті-созылмалы үдемелі ауру. Ол ұйқы безі әртүрлі себептерге байланысты организмде глюкоза тасымалдау үшін қажетті инсулин гормонының жеткіліксіз мөлшерін өндіруі салдарынан дамиды[2,3]. Бұл патологияны, егер оның даму қауіп факторларын білсе және олармен күресуге болады.

Мақсаты

Қант диабеті мәселелері бойынша студенттердің хабардар болу деңгейін бағалау. Қойылған мақсатқа жету үшін келесі міндеттер әзірленді:

1. II типті қант диабеті дамуының қауіп факторлары мен клиникалық көріністері бойынша респонденттердің хабардарлық деңгейін анықтау.
2. Сауалнамаға қатысқан студенттердің өмір сүру салтын сипаттаңыз.
3. Алдағы 10 жылда қант диабетімен ауыру қаупі бар сұралғандардың арасында топты анықтау

Материал және әдістер

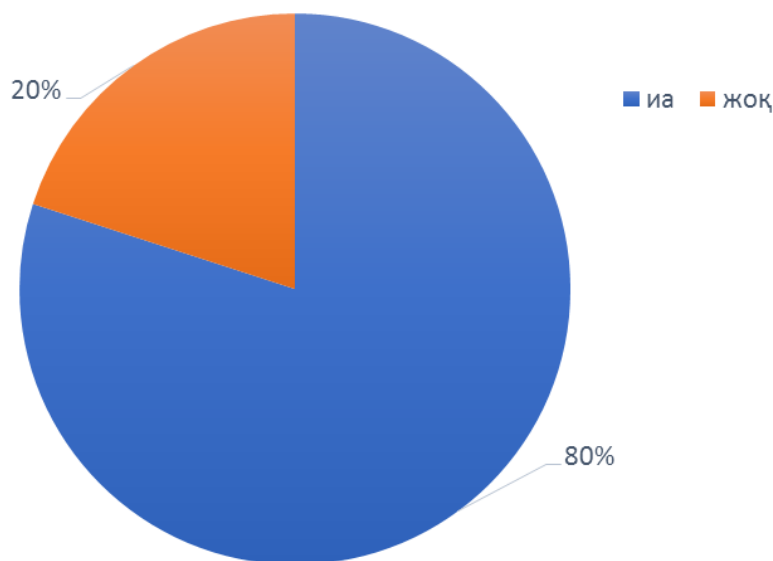
Зерттеу үшін "қант диабеті мәселелері бойынша студенттердің ақпараттандырылуын бағалау" сауалнамасы материал болды, онда респонденттердің қант диабетінің даму предиктерін және аурудың негізгі белгілерін білуіне сұрақтар қойылды. Зерттеуге факультеттің физика-техникалық, экономика және бизнес Жоғары мектебі, география және табиғатты пайдалану табиғаты, филология және әлем тілдері және т. б. факультеттерінің студенттері қатысты. Орташа жас $18,9 \pm 0,08$ жасты құрады. Олардың ішінде 68,9% қыздар және 31,1% жігіттер.

Зерттеуде әлеуметтік сауалнама және статистикалық талдау әдісі қолданылды.

Нәтижелері және оларды талқылау

Қант диабетінің алдын алу немесе кейінге қалдыру үшін аурудың даму қаупі және салауатты өмір салтын қолдаудың маңыздылығы факторлары бойынша халықты хабардар етуге бағытталған шаралар неғұрлым тиімді болып табылады.

Сұралғандардың арасында қант диабеті туралы білім деңгейі сауалнамаға жауап берушілердің көпшілігі (80%) ауру туралы білетінін атап өтеді, қалған бөлігі (20%) бұл туралы білмейді деп көрсетті. (1-сурет).

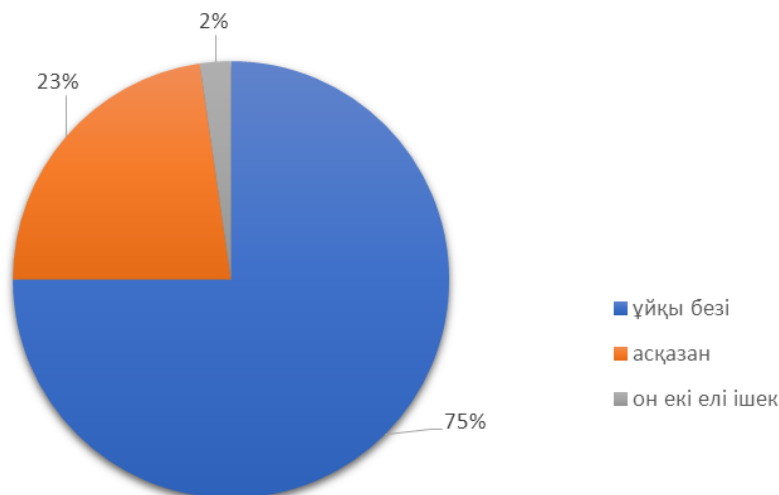
Сурет 1 - Қант диабеті туралы білімді бағалау, %

Сұралғандардың 84,% - дан астамы қант диабетіне нақты анықтама берді – бұл эндокриндік ауру (гормондармен байланысты ішкі секреция бездерінің ауруы). Алайда 7% қант диабеті – қан ауруы екенін атап өтті. Сұралғандардың бұл пайызы ақпаратты дұрыс қабылдамауы мүмкін (2-сурет).

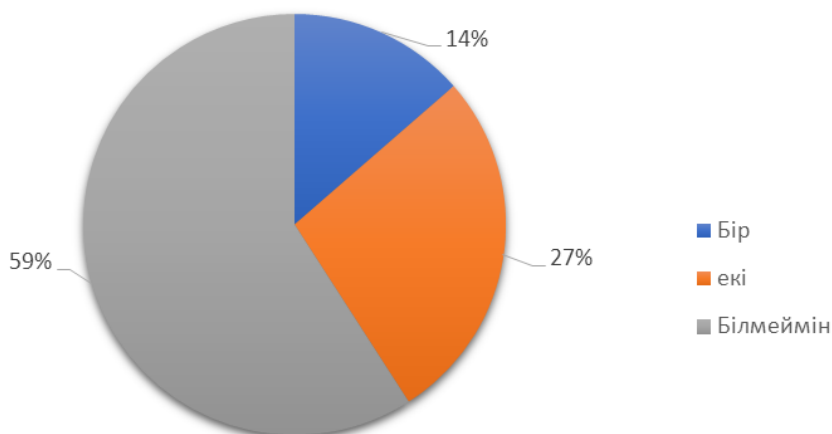
Сурет 2 - Қант диабетіне анықтама беру, %

Сұралғандардың 75% - дан астамы қант диабетінің дамуы қандай органмен байланысты екені туралы хабардар болып, дұрыс жауап таңдады: "ұйқы безі" (3-сурет).

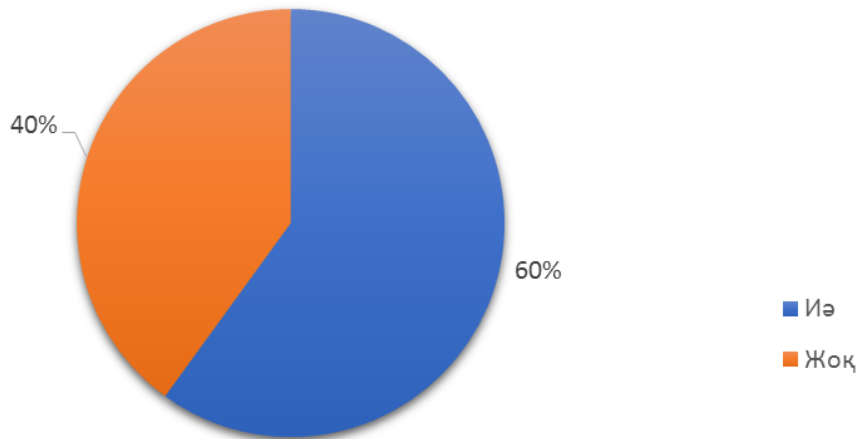
Сурет 3 - Қант диабетінің дамуына жауапты орган, %

27% қант диабетінің екі түрі бар деп жауап берді, 14% - бір түрі, ал респонденттердің 59% қант диабетінің қанша түрі бар екенін білмейді (4-сурет).

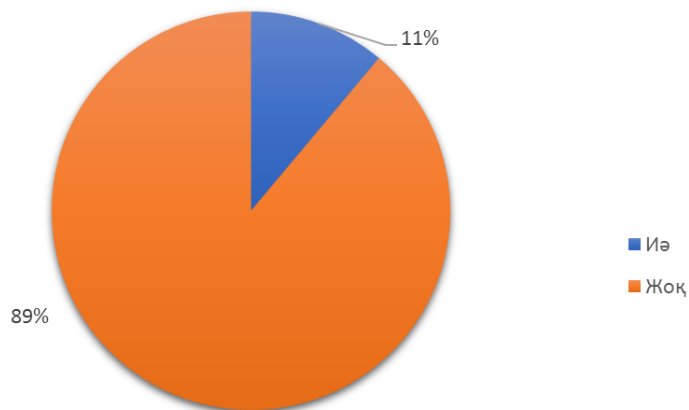
Сурет 4 - Қант диабетінің түрлері, %

"Сіз қандағы қант нормасын білесіз бе?"60% дені сау адамдағы қант көрсеткіштерін білетінін көрсетті. Бұл зерттеуде қанттың қандай көрсеткіштері қалыпты деп саналатынын білмейтіндігін көрсеткен респонденттер тобы (40%) белгіленген (сурет. 5).

Сурет 5 - Респонденттердің қандағы қант көрсеткіштері туралы білімдерін бағалау деректері, %

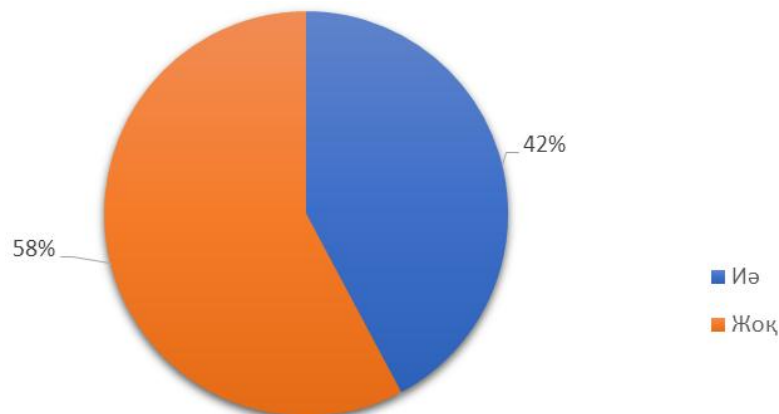
Қазіргі уақытта респонденттердің 11,1% -ында қант диабеті бар екендігі белгілі болды, бірақ бұл төмен, сондықтан тамақтану мен спортпен шұғылдану кезінде бұл қауіпті азайтуға және бақылауға болады. Олардың пікірінше, респонденттердің 88,9%-ы диабетпен ауырмаған деп санайды. (6. сурет)

Сурет 6 - Денсаулық туралы өзін-өзі бағалау деректері, %

Бүгінгі күнге дейін қант диабетінің нақты себептері анықталмағанына қарамастан, дамудың қауіпті факторлары бар. 2 типті қант диабетін дамытудың негізгі факторларының бірі тұқым қуалаушылық болып табылады. 2 типті қант диабетінің жақын туыстарында болуы (ата-анасы, аға-інілері) адамдарда бұл аурудың пайда болу мүмкіндігін арттырады. Адам өмірінде көптеген басқа қауіп факторларын алады: 45 және одан жоғары жастағы, предиабет, гипертония, артық салмақ және семіздік, диабеттік тамақтану, физикалық белсенділіктің төмендігі, темекі шегу [1].

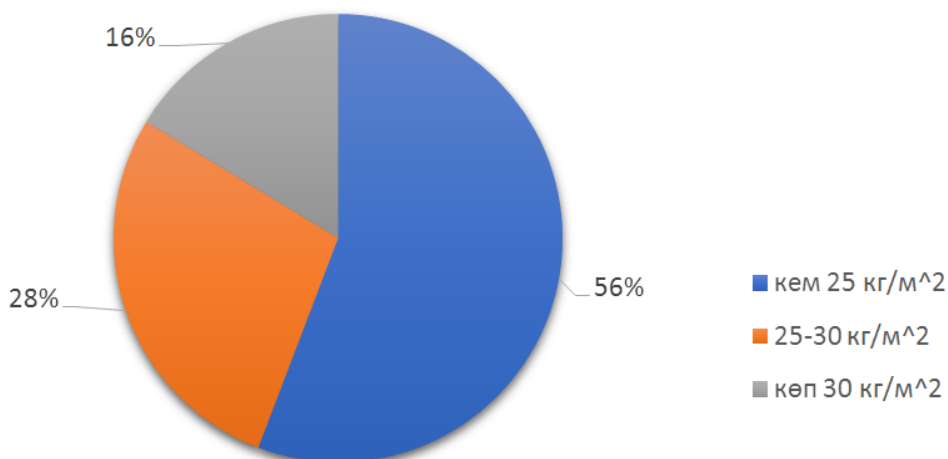
Респонденттер арасында (42,2%) өздерінің туысқандарында қант диабеті ауруының кездескені туралы хабардарланған. (7-сурет.)

Сурет 7 - Респонденттер туысқандарының сырқаттанушылық деректері, %

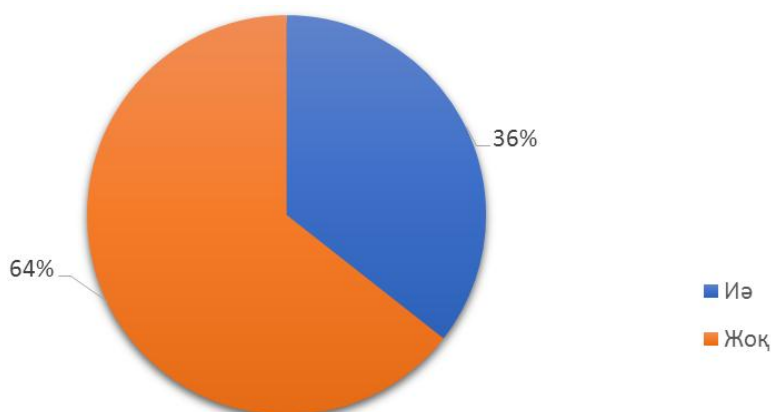
"Сізде артық салмақ бар-жоғын анықтаңыз" деген сұраққа жауап берушілердің көпшілігі "30 кг/м² артық" (56%) нұсқасын көрсетті. (8-сурет.) Дене салмағының индексін (ДСИ) өлшеу үшін келесі формула қолданылады:

$$\frac{\text{салмақ} \frac{\text{кг}}{(\frac{\text{бой өлшемі} \frac{\text{м}}{100})^2}}{\text{м}^2} = \text{кг/м}^2.$$

Сурет 8 - Дене салмағының индексін анықтау, %

Қант диабетін алдын алу, аурудың даму қауіп факторларын анықтайтын және оларға әсер ететін іс-шараларды қамтиды, бұл аурудың және оның таралуының төмендеуіне ықпал етеді. Алғашқы алдын алу шаралары глюкоза деңгейінің реттелуінің бұзылуымен байланысты жағдайларды анықтауға және дене салмағын төмендету және дене белсенділігін арттыру жөніндегі іс-шаралар сияқты дәрі-дәрмекпен емес араласуларды жүргізуге бағытталуы тиіс [1]. ДДҰ ұсынымдарында Қант диабетін диагностикалауды ерте кезеңдерде қанды салыстырмалы түрде арзан тестілеу арқылы жүзеге асыруға болады. [2]. Респонденттердің көпшілігі (36%) соңғы жыл ішінде қандағы қантты өлшеуді жүргізді, соңғы жыл ішінде қан өлшеуді 64% жүргізген жоқ.

Сурет 9 - Респонденттердің қандағы қант деңгейін өлшеуі туралы деректер, %

Қорытынды

Әлеуметтік зерттеу студенттер қант диабеті мәселелерінде ақпарат алуды қажет ететінін көрсетті. Студенттердің қант диабеті даму қауіп факторлары және алдын алу шаралары туралы хабардар болуын арттыру — денсаулықты сақтау мен нығайтуға бағытталған қажетті стратегия.

1. Студенттер II типті қант диабетінің даму қауіпінің негізгі факторлары (тұқым қуалаушылық, аз қозғалатын өмір салты, артық дене салмағы) және оның клиникалық белгілері бойынша ақпараттандырылған.
2. Сауалнамаға қатысқан студенттердің өмір салты түзетуді талап етеді.
3. Сауалнамаға қатысқандардың арасында таяудағы 10 жылда қант диабетімен сырқаттану қауіпінің төмендігі респонденттердің 17% - ында бар және тек дұрыс тамақтану, спортпен шұғылдану тәртібі ғана осы қауіпті азайтып, бақылай алады.

ӘДӘБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Алексеенко С.Н., Дробот Е.В. Профилактика заболеваний, М., 2015.
2. Тарасенко Н.А. Сахарный диабет: действительность, прогнозы, профилактика//Современные проблемы науки и образования. 2017. № 6. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=27144> (дата обращения: 17.08.2019).
3. Аметов А. С. Сахарный диабет 2-го типа: проблемы и решения / А. С. Аметов.— 2-е изд., перераб. и доп.— М. : ГЭОТАР-Медиа, 2014.— 1031 с.
4. Рекомендации по диабету, преддиабету и сердечно-сосудистым заболеваниям. EASD/ESC // Рос. кардиол. журн.— 2014.— № 3.— С. 7—62.

К.Б. Уалиева, А.Б. Даниярова, Л.Ж. Алекешева
Казахский национальный университет им. аль-Фараби
Казахский Национальный медицинский университет имени С.Д. Асфендиярова

ОСВЕДОМЛЕННОСТЬ СТУДЕНТОВ КАЗНУ ИМ. АЛЬ-ФАРАБИ О САХАРНОМ ДИАБЕТЕ

Резюме: Сахарный диабет 2 типа является актуальной медицинской и социальной проблемой XXI века. Несмотря на то, что больным диабетом уделяется большое внимание, уровень осведомленности об этом заболевании у здорового населения остается низким. В нашем исследовании авторы сделали попытку оценить осведомленность людей о диабете. Проводилось изучение основных факторов риска развития сахарного диабета, методах диагностики, видах заболевания и др.

Ключевые слова: сахарный диабет, факторы риска, информация

K.B. Ualieva, A.B. Daniyarova, L. Alekesheva
Al-Farabi Kazakh National University
Asfendiyarov Kazakh National medical university

AWARENESS OF STUDENTS OF AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY ON DIABETES

Resume: The incidence of diabetes mellitus of the second type is an urgent medical and social problem of the 21st century. Patients with diabetes are given considerable attention, but the level of awareness of healthy people about this disease remains poorly understood. We tried to estimate the level of people's awareness of diabetes. It was found out that the control group of healthy persons is informed on the main risk factors for diabetes, diagnostic methods for diabetes and other items, and also is at risk of getting diabetes.

Keywords: diabetes mellitus, risk, awareness